

MOBİLYA SEKTÖRÜ

AHMET AŞARKAYA

Uzman Yardımcısı

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR BÖLÜMÜ

ARALIK 2015

İÇİNDEKİLER

I. YÖNETİCİ ÖZETİ	3
II. MOBİLYA SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ	5
A. SEKTÖRÜN GENEL YAPISI	6
B. TEMEL GÖSTERGELER	7
C. ÜRETİM	9
D. DIŞ TİCARET	14
E. TALEP	18
F. MALİ YAPI	20
G. SEKTÖRE KULLANDIRILAN KREDİLER	21
III. BAŞLICA SORUNLAR ve GÜNDEMDE YER ALAN GELİŞMELER	22
IV. GENEL DEĞERLENDİRME	26

I. YÖNETİCİ ÖZETİ

YÖNETİCİ ÖZETİ

Mobilya, günlük yaşamın her alanında kullanılan bir ürün olmakla beraber zaman içinde refah düzeyinin bir göstergesi olarak da kabul edilmeye başlanmıştır. Bu çerçevede, gelir düzeyi ve yaşam koşullarındaki iyileşmeler mobilya sektörünün gelişiminde en belirleyici unsurlar haline gelmiştir.

2013 yılında dünya mobilya pazarının büyüklüğü yaklaşık 450 milyar USD düzeyinde hesaplanmaktadır. Çin, hem üretimde hem de ihracatta küresel ölçekte lider konumdadır. Emek yoğun sektör olarak değerlendirilmesine karşın son yıllarda mobilya sanayiinin kullanımına sunulan programlanabilir makineler işgücü ihtiyacını azaltırken, verimliliğin artmasına neden olmuştur. Gerek makineleşme gerekse markalaşma bakımından mobilya sektöründe söz sahibi ülkelerden Almanya ve İtalya ihracat hacminde de ilk üç ülke arasında yer almaktadır.

2001 öncesinde net ithalatçı konumunda olan Türkiye mobilya sektörü, izleyen dönemde üretimini önemli ölçüde artırarak net ihracatçı durumuna geçmiştir. Sektör 2000-2014 yılları arasında yıllık ortalama %8,7 büyüme kaydetmiştir. Söz konusu dönemde artan kentleşme oranı, konut sayısında yaşanan artış, ofis alanlarının çoğalması ve hanehalkı harcanabilir gelirinin önemli ölçüde artması sektörün büyümesine önemli katkılar sağlamıştır.

Sektörün ihracat performansını küresel kriz öncesi ve sonrası dönem olmak üzere ikiye ayırmak gerekmektedir. Kriz öncesi dönemde talebin canlı seyrettiği AB ülkeleri sektörün toplam ihracatından

önemli pay alırken, kriz ile birlikte sektör pazar çeşitlendirmesi yoluna gitmiş ve Orta Doğu ülkeleri başta olmak üzere yakın coğrafyaya odaklanmıştır. Bu dönemde yeniden inşa sürecine giren Irak sektörün en önemli ihraç pazarı konumuna yükselirken, Libya, Azerbaycan ve Türkmenistan gibi ülkeler Türkiye'nin mobilya ihracatında üst sıralarda yer almıştır. 2014 itibarıyla 176 ülkeye ihracat gerçekleştirilmektedir.

Sektörün üretim maliyetlerinin %91'ini hammadde oluştururken, enerji ihtiyacı bakımından sektör imalat sektörleri içinde en alt sırada yer almaktadır. Sektörde ara malı olarak kullanılan birçok girdi yurt içinde üretilmesine karşın, söz konusu ara mallarının üretimi için hammadde gereksiniminin bir kısmı ithalat yoluyla karşılanmaktadır. Buna ek olarak düşük maliyeti nedeniyle 2005 sonrası dönemde artış kaydeden modüler mobilya ithalatı sektörde faaliyet gösteren firmaları zor durumda bırakmıştır. Yerli üreticinin korunması amacıyla 23 Mayıs 2015 tarihinde ithalata ek gümrük vergisi uygulanmaya başlanmıştır. Sektörde korumacı politikaların önümüzdeki dönemde de süreceği politika yapıcılar tarafından ifade edilmektedir.

İstikrarlı üretim artışı ve ihracat pazarlarının çeşitliliği sektör açısından olumlu gelişmeler olarak öne çıkarken, kayıt dışılık ve verimsiz üretim sektörün zayıf tarafları olmaktadır. Önümüzdeki dönemde sektördeki üretim artışının imalat sanayi genelinin üzerinde gerçekleşeceğini öngörüyoruz. Bununla birlikte TCMB'nin sıkı para politikasının 2016 yılında da sürecekleşmesiyle birlikte finansmana erişim konusunda sıkıntı yaşayabilecek bazı küçük işletmelerin faaliyetlerini sürdürmekte zorluk yaşayabileceğini düşünüyoruz.

II. MOBİLYA SEKTÖRÜNE GENEL BAKIŞ

MOBİLYA SEKTÖRÜ / SEKTÖRÜN GENEL YAPISI

- 2014 yılı SGK verilerine göre mobilya sektörü imalat sanayi içinde 20.867 işletme ile dördüncü, yarattığı 165.118 kişilik istihdam ile yedinci sırada yer almaktadır.
- Sektörün maliyet yapısı büyük ölçüde hammadde ve malzemeye dayalı olup, enerji ihtiyacı açısından imalat sektörleri içinde son sırada yer almaktadır. TCMB'nin "Türkiye İmalat Sanayiinin İthalat Yapısı" isimli çalışmasına göre sektörün maliyetlerinin %90,9'unu hammadde ve malzeme maliyeti oluştururken, enerji ve su maliyeti %0,7 düzeyinde ölçülmüştür. İşgücü maliyeti ise %8,4 seviyesinde kaydedilmiştir.
- Mobilya sektörü net ihracatçı konumundadır.
- Nihai ürün üretiminde ithal girdi kullanımı oldukça sınırlı olmakla birlikte, sektöre ara malı sağlayan mobilya yan sanayiinde başta endüstriyel odun olmak üzere ithalata bağımlılık söz konusudur.
- Sektör; ağaç ürünleri, tekstil, ve çelik profil sektörlerinden girdi kullanmakta olup, son yıllarda hızla gelişen bir yan sanayiine sahiptir.
- Üretiminin %70'ini yurt içine satan mobilya sektöründe büyüme eğilimi yukarı yönlü olmakla birlikte, yurt içi ve yurt dışı talep koşullarının son yıllarda görece zayıf seyri sektörün potansiyeline ulaşmasını engellemektedir.
- Üretimde bölgesel yoğunlaşmanın en fazla görüldüğü sektörlerden olan mobilya sektöründe üretimin büyük bölümü Kayseri ve çevresinde gerçekleştirilmektedir. Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa da diğer önemli üretim bölgeleridir.
- 2001-2014 yılları arasında ihracatını da önemli ölçüde artıran sektör, öncelikle AB pazarına odaklanmış; ancak, küresel kriz ve sonrası dönemde ihracatını Orta Doğu ve Kuzey Afrika'ya kaydırmıştır.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / TEMEL GÖSTERGELER

Mobilya Sektörü* Temel Göstergeleri (2012)						
	İşletme Sayısı (adet)	Üretim Değeri (milyar TL)	İstihdam (kişi)	Yıllık Yatırım** (milyon TL)	Yatırım/Üretim Oranı (%)	Yoğunlaşma Oranı (CR4, %)
Mobilya Sektörü	39.046	16,0	196.695	1,5	9,1	17,7
Büro ve Mağaza Mobilyaları	3.204	3,0	27.587	0,42	13,6	9,3
Mutfak Mobilyaları	7.767	1,4	23.089	0,13	8,9	10,1
Yatak	343	0,9	5.560	0,05	5,7	61,5
Ev ve Bahçe Mobilyaları	27.732	10,6	140.459	0,86	8,1	17,3

Kaynak: TÜİK

* NACE Rev.2 istatistiki sınıflama sisteminde 31.0 kodlu mobilya sektörü ve alt sektörlerini ifade eder.

** Makine ve teçhizat yatırımları ile maddi varlık alımları toplamıdır.

- TÜİK tarafından mobilya sektörünün temel göstergelerine ilişkin açıklanan en güncel veri 2012 yılına aittir.
- Büyük çoğunluğunu küçük işletmelerin oluşturduğu mobilya sektöründe işletme sayısı ve istihdam rakamları ekonomik aktivitedeki dalgalanmalardan olumsuz etkilenmektedir. 2006 yılında 35.854 olan işletme sayısı 2010 yılında 31 bin düzeyine kadar gerilemiştir. 2010 sonrasında ekonomik büyümeye paralel olarak artan işletme sayısı 2012 itibarıyla 39.046 olarak kaydedilmiştir.
- 2012 itibarıyla sektörün toplam üretim değeri 16 milyar TL düzeyindedir. Ev ve bahçe mobilyaları üretimi sektörün büyük bölümünü oluştururken, büro ve mağaza mobilyaları üretimi son yıllarda önemli oranda artmıştır. Sanayi üretimi ve kapasite kullanım oranlarındaki yıllık değişimlerden yola çıkılarak yaptığımız değerlendirmede sektörün 2015 yılı üretim değerinin 21 milyar TL olduğunu hesaplıyoruz. İşletme sayısının 42 bin, çalışan sayısının ise 210 bin olduğunu tahmin ediyoruz.
- Yatak imalatı sektörü dışında yoğunlaşmanın oldukça düşük olduğu görülmektedir.
- Sektör genelinde yatırım faaliyetleri sürdürülmekte olup, yatırıma aktarılan tutar diğer imalat sektörlerine kıyasla oldukça düşük düzeydedir. Ayrıca, yoğunlaşma ile yatırıma aktarılan tutar arasındaki ters ilişki dikkat çekmektedir.

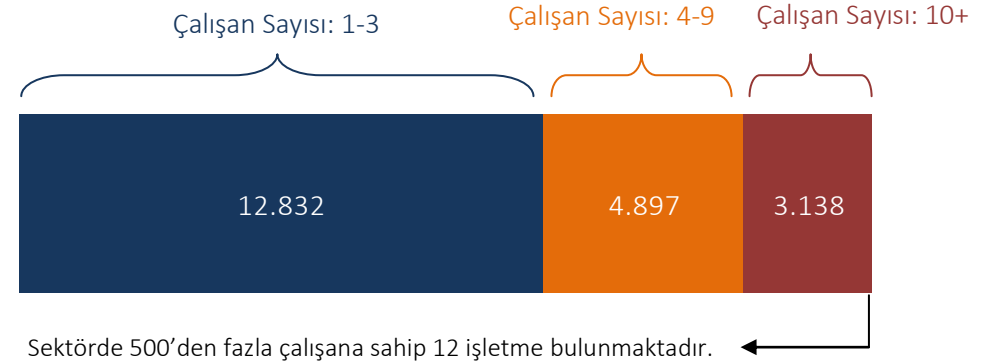
MOBİLYA SEKTÖRÜ / TEMEL GÖSTERGELER

SGK Verilerine Göre Sektörel Göstergeler (2014)

	Mobilya Sektörü	İmalat Sanayi İçindeki Sıra
İşletme Sayısı (adet)	20.867	4
İstihdam (kişi)	165.118	7
Ortalama Günlük Kazanç (TL)	47,2	21

Kaynak: SGK

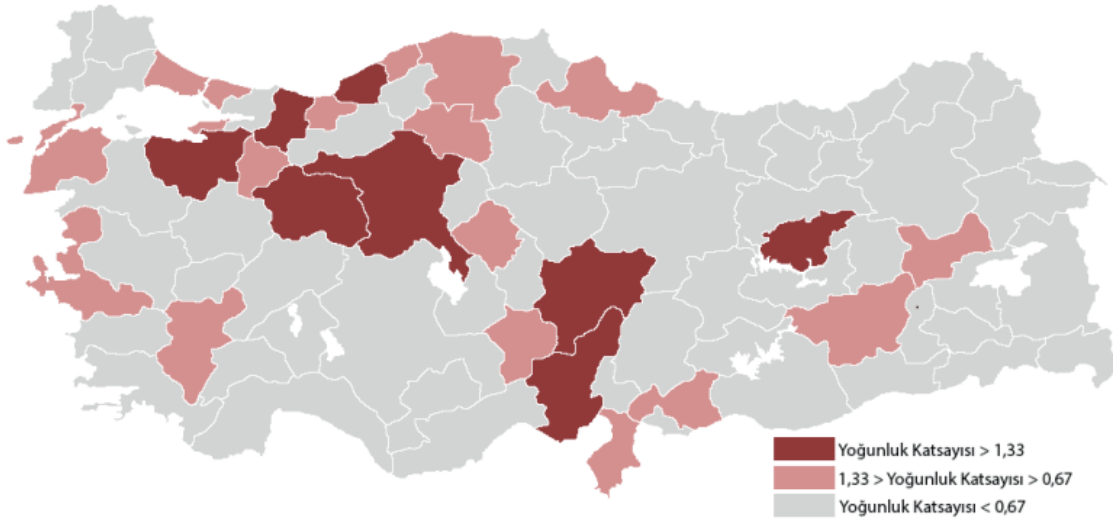
Çalışan Sayısına Göre İşletme Sayısı (adet)

- Sektörde işletme adedi bakımından kayıt dışılığın %50 düzeyinde olduğu sürekli ifade edilmekte olup, TÜİK verileri kayıtlı işletme sayısından ziyade sektörde faaliyet gösteren tüm işletmelere yönelik gösterge sunmayı amaçlamaktadır.
- SGK verileri sektördeki kayıt dışılığı teyit eder niteliktedir. SGK kayıtlarına göre 2014 yılında mobilya sektöründe işletme sayısı 20.867 olurken, istihdam edilenlerin sayısı ise 165 binin üzerindedir. Son yıllarda kayıt dışılığı azaltma çalışmalarının sektör üzerindeki etkisinin sınırlı olduğunu düşünüyoruz.
- Sektörde ücretlerin düşük seviyesi dikkat çekmektedir. Aylık olarak hesaplandığında sektör istihdamının büyük bölümünün asgari ücretten çalıştığı görülmektedir. Asgari ücrette yaşanacak artışın hanehalkı gelirini artıracak olması mobilya talebi açısından olumlu olmasına karşın, sektörde üretim maliyetlerinin bu durumdan olumsuz etkileneceği tahmin edilmektedir. Bu gelişmeyle sektörde kayıt dışılığın artış gösterebileceğini düşünüyoruz.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / ÜRETİM

İşletme Sayısına Göre Mobilya Sektöründe Bölgesel Yoğunlaşma*

Mobilya Sektöründe Yoğunlaşma			
Sıra	Büyükük**	Sıra	Başatlık**
1	İstanbul	1	Kayseri
2	Kayseri	2	Antalya
3	Bursa	3	Sivas
4	Ankara	4	Şanlıurfa
5	İzmir	5	Elazığ
6	Kocaeli	6	Düzce
7	Antalya	7	Diyarbakır
8	Sakarya	8	Kars
9	Adana	9	Amasya
10	Gaziantep	10	Çanakkale

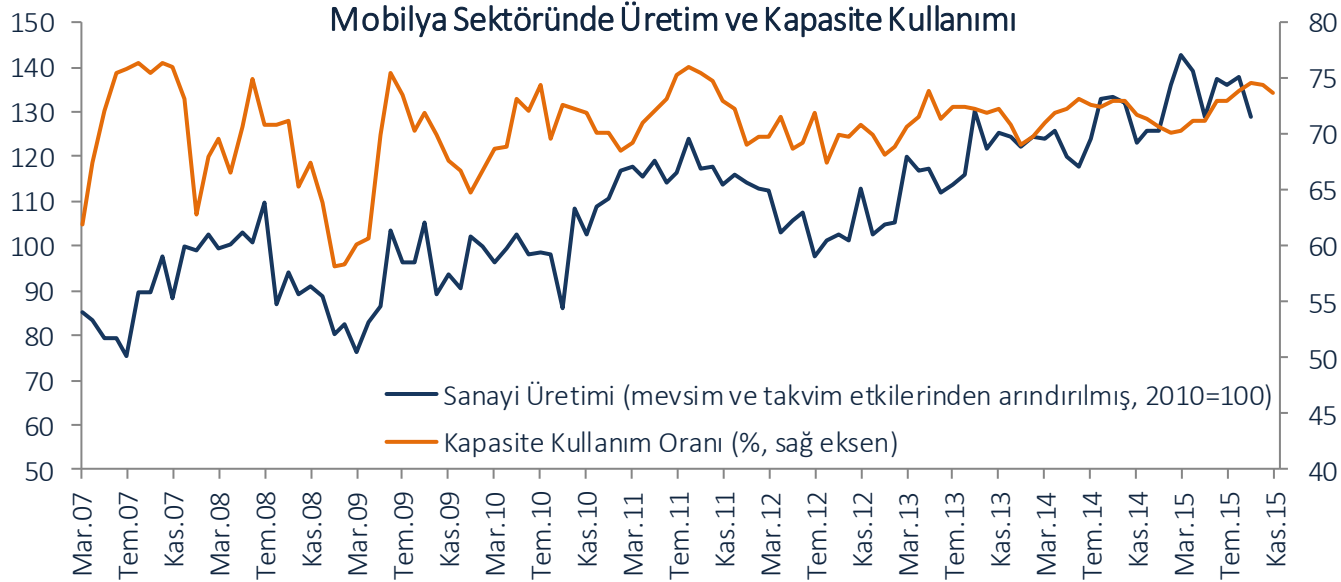
- İşletme sayısı bakımından illerdeki yoğunlaşma incelendiğinde Kayseri, Ankara, Bursa, Adana gibi iller öne çıkarken, net satış rakamları dikkate alındığında ise İstanbul, Kayseri, Bursa, Ankara ve İzmir ilk sıralarda yer almaktadır.
- Mobilya sektörü Kayseri ili için oldukça önemli konumdadır. Sektörün cirosunun %19'a yakınıni gerçekleştiren Kayseri'de mobilya sektörünün il toplam cirosu içindeki payı %22 düzeyindedir. Sektörün en büyük firmalarının yer aldığı Kayseri'de imalat sanayii istihdamının %30'u mobilya sektöründe yer almaktadır.

Kaynak: TOBB, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi

*Katsayının 1,33'ten büyük olması sektörün o ilde Türkiye genelinden daha yoğun olduğunu, 0,67 ile 1,33 arasında olması sektörün o ilde Türkiye genelisiyle benzer özellik gösterdiğini, 0,67'den küçük olması ise sektörün o ilde Türkiye genelinden daha az yoğun olduğunu ifade etmektedir.

**Büyükük, yüzdesel olarak bir sektörün ne kadarının seçilen bir ilde olduğunu, başatlık ise bir ildeki değer in yüzdesel olarak ne kadarının seçilen bir sektörde olduğunu göstermektedir.

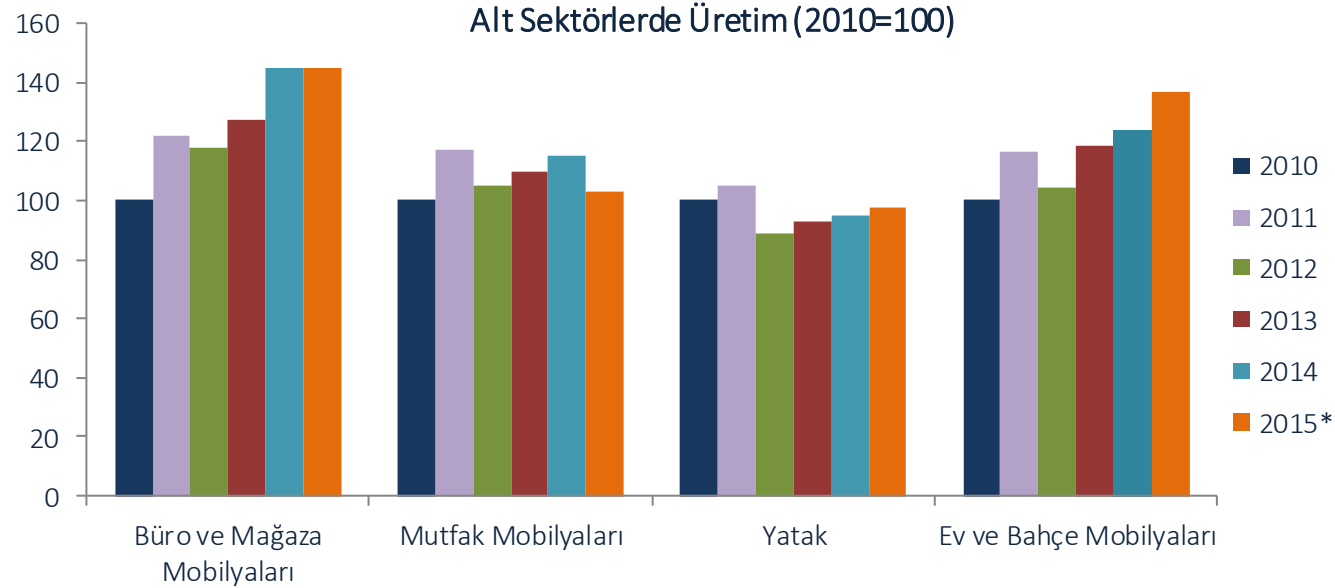
MOBİLYA SEKTÖRÜ / ÜRETİM

Kaynak: TÜİK, TCMB

- Yıllar itibarıyla mobilya sektöründe üretim kademeli olarak artış eğilimi sergilemiştir. 2014 yılında %7 oranında artan sanayi üretimi 2015'in ilk 9 ayı itibarıyla bir önceki yılın aynı ayına göre %7,7 oranında artış kaydetmiştir.
- Artan üretime karşın kapasite kullanımının son yıllarda nispeten yatay seyrettiği görülmektedir. 2013 yılında %71,4 olan kapasite kullanım oranı 2014 yılında %71,8 olarak kaydedilmiştir. Kasım 2015 itibarıyla kapasite kullanım oranı %73,7 olurken, yıllık ortalama kapasite kullanım oranı ise %72,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Önceki yıllarda sektörün kapasite kullanımında görülen mevsimselliğin son yıllarda oldukça azaldığı dikkat çekmekte, buna bağlı olarak sektörde mevsimsel istihdamın oldukça azaldığı görülmektedir.
- Kapasite kullanım oranının yatay seyri ve üretim artışı birlikte değerlendirildiğinde üretim değerindeki artışın verimlilik artışından ziyade, yeni açılan işletmeler ve enflasyondan kaynakladığı düşünülmektedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / ÜRETİM

Kaynak: TÜİK

* 2015 Ocak-Eylül dönemi ortalamasıdır.

- Sektörde en yüksek talep ev ve bahçe mobilyaları altında sınıflandırılan oturma grubu ve yemek odası mobilyaları ile ofis mobilyalarına yöneliktir. Ev mobilyalarına yönelik talebi belirleyen en önemli unsurların nüfus artışı ve gelir artışı olduğu düşünülmektedir. Her iki parametrenin son yıllarda artış eğiliminde olması konut mobilyalarında üretim artışının diğer alt sektörlerle oranla nispeten yüksek seyretmesine neden olmuştur. Buna karşılık, mobilya tüketim önceliğinde ön sıralarda yer almayan mutfak mobilyaları sektörü 2010-2015 yılları arasında kayda değer bir üretim artışı sergileyememiştir.
- Son yıllarda artan ofis kullanımı büro ve mağaza mobilyalarının üretimini olumlu etkilemiştir. 2000'li yılların ortalarında ucuz ithal ürünlerle rekabet etmekte zorlanan ofis mobilyalarının imalatı sektörü küçülme dönemine girmiştir. Ancak izleyen yıllarda olumlu talep koşulları ve mobilya sektöründe yerli üreticiyi korumaya yönelik alınan önlemler sektörün yeniden büyüme dönemine girmesine zemin hazırlamıştır. Düşük baz etkisinden dolayı son yıllarda sektörde büyüme oranları diğer alt sektörlerle kıyasla yüksek düzeydedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / ÜRETİM

ISO İlk ve İkinci 500 Listesinde Yer Alan Mobilya Şirketleri (2014)

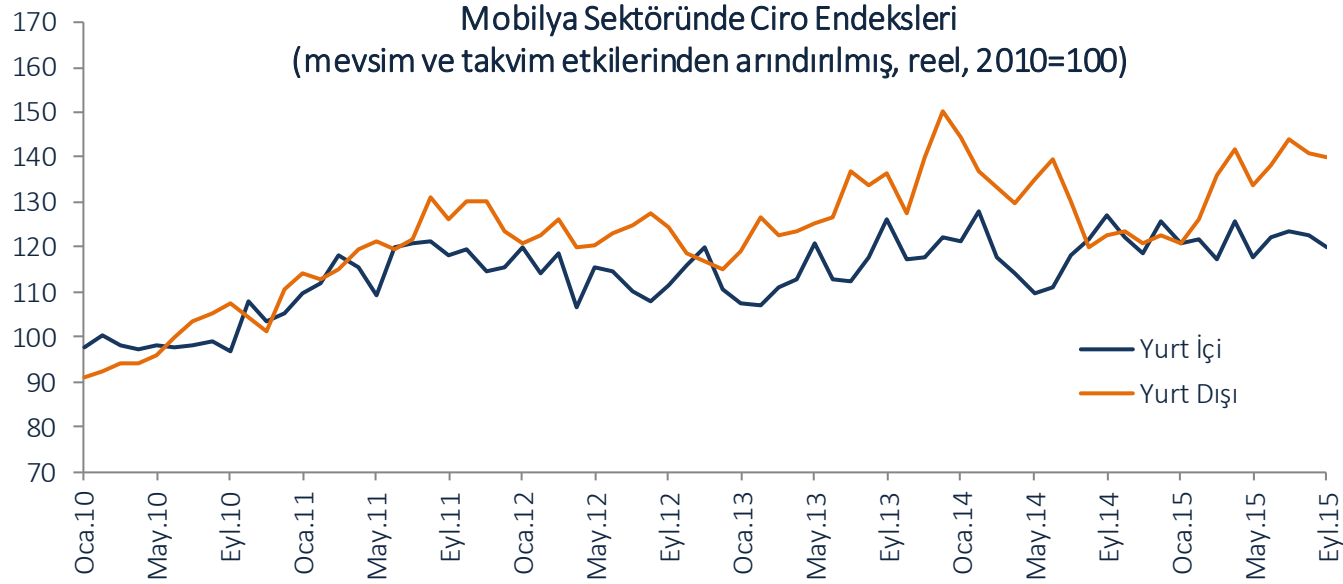
Firma İsmi	Üretim Bölgesi	2013 Sıra	2014 Sıra	Net Satışlar (milyon TL)	Sektör Payı* (%)
Boytaş Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	98	120	749	3,5
Merkez Çelik San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	140	175	553	2,6
İstikbal Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	305	331	309	1,4
Doğtaş Kelebek Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul	968	428	249	1,2
YATAŞ Yatak ve Yorgan San. Tic. A.Ş.	Kayseri	519	497	214	1,0
Koleksiyon Mobilya Sanayi A.Ş.	İstanbul	-	798	129	0,6
Mondi Yatak Yorgan San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	728	830	124	0,6
Kilim Mobilya Kanepeler San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri	638	858	118	0,6
Gürkan Ofis Mobilyaları San. ve Tic. Ltd. Şti.	Kayseri	908	902	108	0,5
Çilek Mobilya Sanayi ve Pazarlama Ticaret A.Ş.	İnegöl	931	919	105	0,5
Merinos Mobilya Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Ege Bölgesi	998	979	96	0,5
Tosunoğulları Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Konya	940	985	95	0,4

Kaynak: İSO, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi (GBS)

* İSO'ya bildirilen net satış rakamının GBS'de yer alan sektör net satış rakamına oranlanması ile elde edilmiştir.

- İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) net satış rakamlarına göre 2014 yılı için yayımladığı ilk ve ikinci 500 sanayi şirketi sıralamasında mobilya sektöründen 11 işletme yer almıştır.
- Bünyesinde yer alan İstikbal, Bellona, Mondi gibi markalara girdi sağlayan Boytaş Mobilya en büyük şirket olurken, yine sektöre aramalı üreten Merkez Çelik şirketi ikinci sırada yer almıştır. Boytaş'ın sektördeki payı %3,5, Merkez Çelik'in payı ise %2,6 düzeyinde gerçekleşmiştir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / ÜRETİM

Kaynak: TÜİK, İAB Hesaplamaları

- Sektörde reel yurt içi ciro endeksi 2011'in son çeyreğinden bu yana yatay seyrini sürdürmektedir. Sektörün cirosunu enflasyon oranı kadar artırabildiğine işaret eden bu durum, sektörün potansiyel büyüme düzeyinin altında büyüdüğü şeklinde yorumlanmaktadır.
- Yurt dışı ciro endeksi ise kurda yaşanan yukarı yönlü hareketlerin getirdiği ciro artışlarından dolayı dalgalı görünmekle birlikte eğilim olarak yatay seyretmektedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / DIŞ TİCARET

Ülkelerin Mobilya İhracatı

Sıra	Ülke	Pay (%)					milyar USD
		2010	2011	2012	2013	2014	2014
1	Çin	30,1	30,7	36,0	35,8	34,3	59,9
2	Almanya	8,3	8,9	7,8	7,4	7,4	12,9
3	İtalya	8,2	7,9	6,9	6,9	6,7	11,8
4	Polonya	6,0	6,4	5,5	5,9	6,3	10,9
5	ABD	4,6	4,4	4,6	4,6	4,6	8,1
6	Meksika	3,4	3,3	3,7	3,9	4,3	7,5
7	Vietnam	2,3	2,2	2,3	2,4	3,5	6,1
8	Kanada	2,7	2,6	2,5	2,3	2,3	4,0
9	Çek Cumhuriyeti	1,8	1,8	1,6	1,8	2,0	3,5
10	Fransa	2,1	2,0	1,7	1,7	1,6	2,9
18	Türkiye	1,0	1,0	1,1	1,2	1,2	2,2
	Diğer	29,6	28,9	26,4	26,0	25,8	45,1
Toplam İhracat (milyar USD)		129,1	145,8	156,3	165,9	174,9	174,9

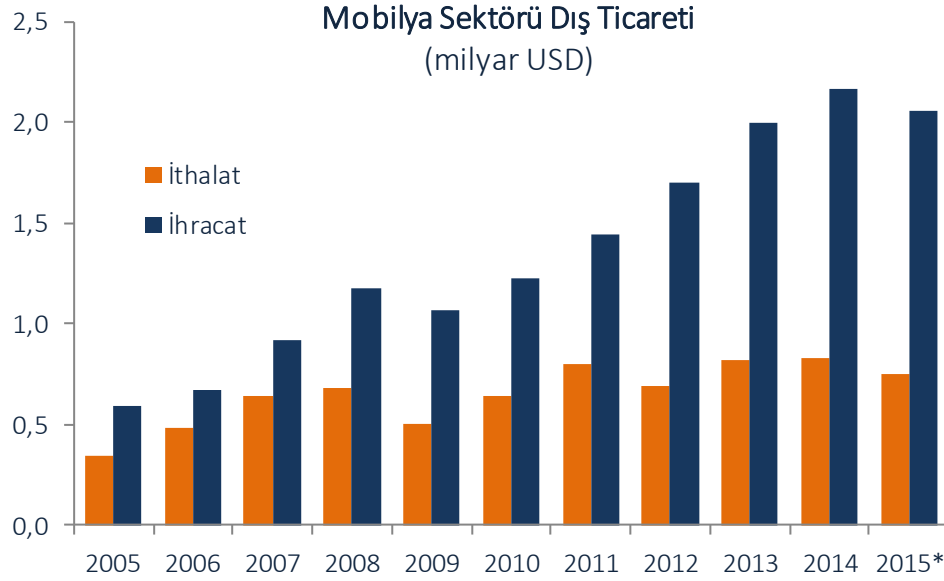
Kaynak: TÜİK, Trademap

- Dünya mobilya pazarı büyüklüğünün 2013 yılında 446 milyar USD olduğu tahmin edilmektedir. Çin üretimin %25'ini gerçekleştirirken, ABD %15 ile ikinci sırada yer almaktadır. Markalarıyla ön plana çıkan İtalya ve Almanya listede üst sıralarda bulunurken, Türkiye dünya üretiminin %1,6'sını gerçekleştirmektedir.
- Dünyanın en büyük üreticisi konumunda olan Çin aynı zamanda en büyük ihracatçı konumundadır. 2014 yılında gerçekleştirilen 175 milyar USD'lik toplam mobilya ihracatının %34,3'ünü Çin gerçekleştirirken, Türkiye %1,2 pay ile 18. sırada yer almıştır.
- Son dönemde alınan korumacı tedbirlerle ithal ürünlerin maliyetinin artırılması suretiyle yerli üretim teşvik edilmekte ve buna bağlı olarak da Türkiye'nin mobilya ithalatının artması engellenmektedir. Küresel ithalattan aldığı pay yatay seyreden Türkiye'nin mobilya ithalatı 2014 rakamlarına göre dünyada 26. sırada yer almıştır.

Ülkelerin Mobilya İthalatı

Sıra	Ülke	Pay (%)					milyar USD
		2010	2011	2012	2013	2014	2014
1	ABD	24,3	22,9	24,7	25,1	25,4	41,5
2	Almanya	9,7	10,1	9,2	9,1	9,6	15,6
3	İngiltere	6,1	5,6	5,1	5,1	5,4	8,8
4	Fransa	6,5	6,3	5,8	5,2	5,1	8,3
5	Japonya	4,3	4,4	4,8	4,5	4,2	6,9
6	Kanada	4,6	4,3	4,6	4,4	4,2	6,8
7	Hollanda	2,5	2,7	2,4	2,3	2,2	3,6
8	İsviçre	2,3	2,5	2,3	2,3	2,2	3,6
9	Belçika	2,4	2,4	2,2	2,5	2,1	3,4
10	Avustralya	1,8	2,0	2,1	2,0	2,0	3,3
26	Türkiye	0,6	0,6	0,5	0,6	0,6	1,0
	Diğer	34,8	36,1	36,2	36,8	37,1	60,5
Toplam İthalat (milyar USD)		127,9	141,5	144,1	151,3	163,1	163,1

MOBİLYA SEKTÖRÜ / DIŞ TİCARET

Kaynak: TÜİK

* 12 aylık kümülatif

- 2001 yılından bu yana net ihracatçı konumunda olan mobilya sektörü yıllar itibarıyla ihracatını artırma eğilimindedir. Mobilyaya yönelik iç talebin uzun süredir yatay seyretmesi nedeniyle sektör büyümesini sürdürebilmek için dış pazarlara yönelme stratejisi izlemiştir.
- Kriz öncesi dönemde talebin canlı seyrettiği AB ülkeleri sektörün toplam ihracatından önemli pay alırken, kriz ile birlikte sektör pazar çeşitlendirmesi yoluna gitmiş ve Orta Doğu ülkeleri başta olmak üzere yakın coğrafyaya odaklanmıştır. Irak başta olmak üzere bu ülkelerdeki yeniden inşa süreci sektörün ihracatını artırırken, müteahhitlik faaliyetlerinin de mobilya satışlarını desteklediği düşünülmektedir.
- Son dönemde ise, ithal ürünlere getirilen ek vergilerin iç pazarda fiyatları yükseltmesi sektör için yurt içi pazarı daha cazip hale getirmiş ve sektörün ihracatı 2015 yılında düşüş eğilimi sergilemiştir.

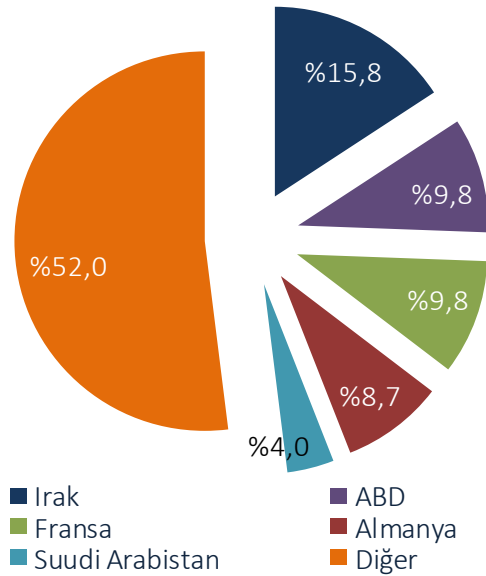
Ülkelere Göre İhracat

	İhracat (milyon USD)		Yıllık Ortalama Büyüme (%)	Toplam İçindeki Pay (%)	
	2005	2015*	2005-2015	2005	2015*
Toplam	588,0	2.060,0	13,4	100,0	100,0
Irak	48,0	454,7	25,2	8,2	22,1
Libya	4,7	138,4	40,1	0,8	6,7
Azerbaycan	13,3	119,9	24,6	2,3	5,8
Almanya	62,7	119,8	6,7	10,7	5,8
Suudi Arabistan	13,0	151,0	27,8	2,2	7,3
Türkmenistan	6,6	92,9	30,2	1,1	4,5
Fransa	38,9	87,5	8,5	6,6	4,2
Hollanda	36,8	37,5	0,2	6,3	1,8
Yunanistan	34,8	17,9	-6,4	5,9	0,9
İngiltere	31,6	57,3	6,1	5,4	2,8
Diğer	297,7	782,9	10,2	50,6	38,0

MOBİLYA SEKTÖRÜ / DIŞ TİCARET

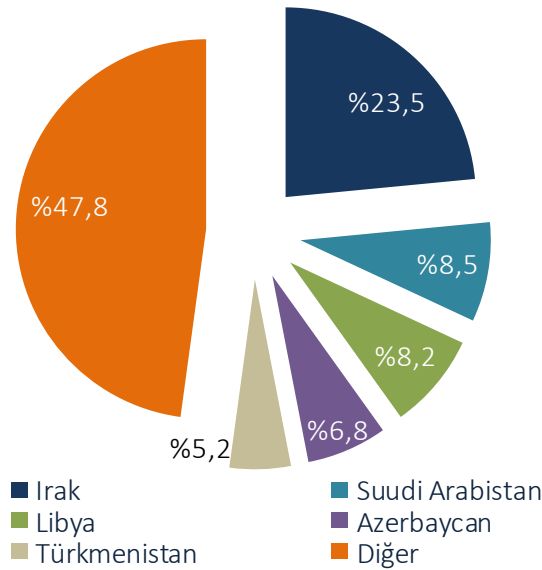
Ekim 2015 itibarıyla 12 Aylık Kümülatif Mobilya İhracatında Alt Sektörler Bazında İlk 5 Ülkenin Payları (%)

Oturmaya Mahsus Mobilya: 753 milyon USD

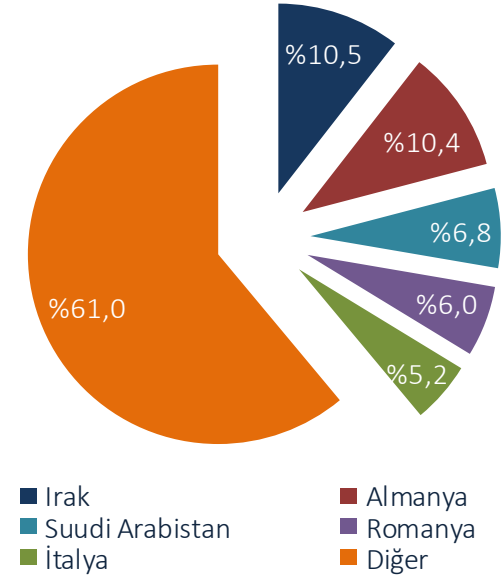

Kaynak: TÜİK

Diğer Mobilyalar: 1,39 milyar USD

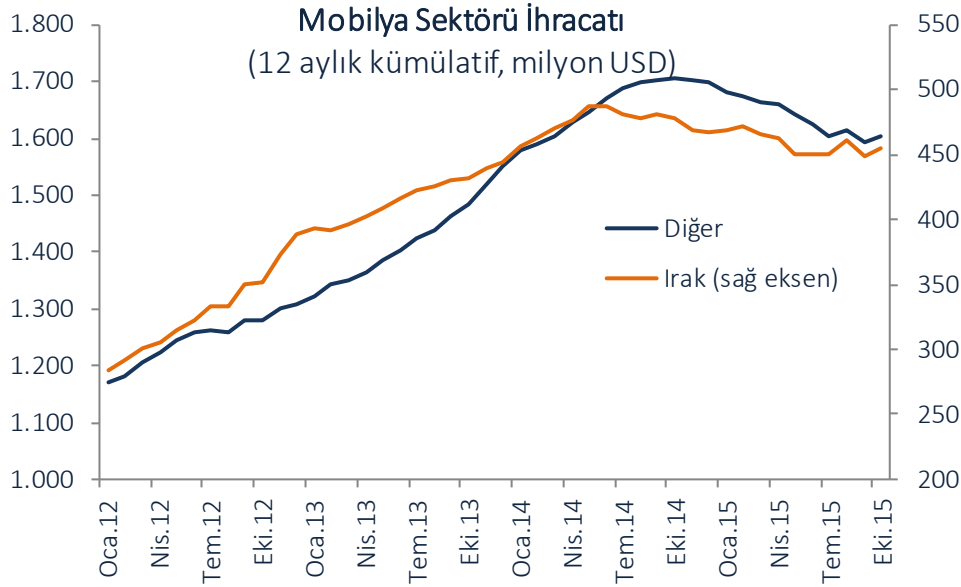

Yatak ve Benzerleri: 131 milyon USD

- Mobilya sektöründe tüm alt sektörler net ihracatçı konumundadır. Oturmaya mahsus mobilyalarda ithalatın ihracata oranı %58 düzeyindeyken, aynı oran diğer mobilyalar sınıfında %23 seviyesindedir.
- Irak tüm alt sektörlerde en çok ihracat yapılan ülke olurken Suudi Arabistan ve Almanya da önemli ihraç pazarlarındandır.
- Son dönemde Türkiye'ye çeşitli yaptırımlar uygulamaya başlayan Rusya ile sektörün ihracat hacmi 75 milyon USD düzeyindedir. İhracat hacminin düşük olması nedeniyle Rusya'nın yaptırımlarının sektör üzerindeki etkisinin sınırlı olmasını bekliyoruz.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / DIŞ TİCARET

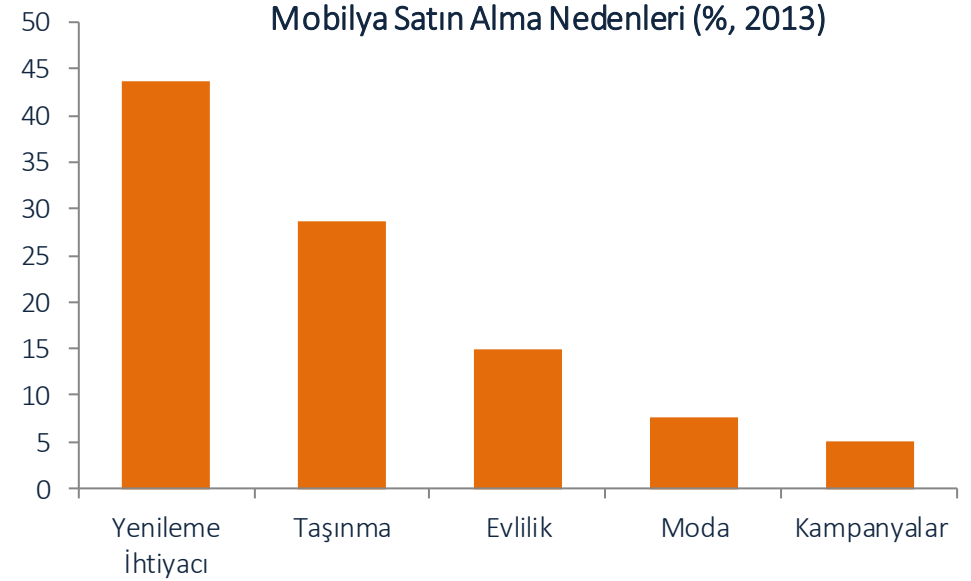
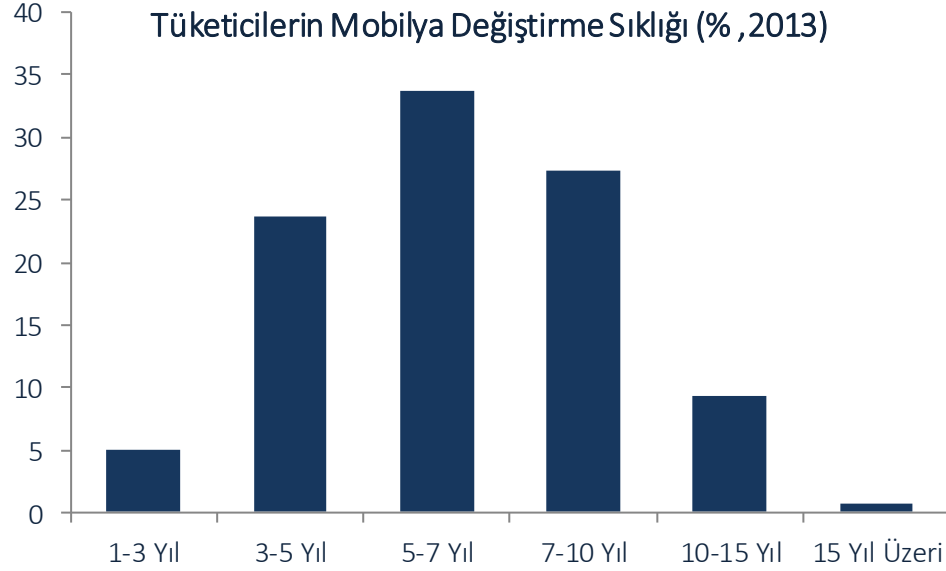
Kaynak: TÜİK

Irak'a Yapılan İhracatın Ürün Bazında Dağılımı
(Ekim 2015, 12 aylık kümülatif)

Ürün	milyon USD
Toplam	458
Oturmaya Mahsus Mobilyalar	119
Yatak ve Benzerleri	14
Diğer Mobilyalar	326

- Mobilya sektörünün en büyük ihrac pazarı olan Irak'a yönelik ihracat, bu ülkedeki iç karışıklıklara ve ekonomik aktivitedeki ivme kaybına rağmen 2014 yılında da artarak devam etmiştir.
- 2015 yılında ise, bu ülkeye yönelik ihracatın bir miktar gerilediği görülmektedir. Bununla birlikte, yurtiçi pazarın daha cazip hale gelmesi nedeniyle 2015 yılında sektörün diğer ülkelere yaptığı ihracatın da daraldığı izlenmektedir.
- Önümüzdeki dönemde ise Irak'taki çatışmaların sürmesi, bölgedeki inşaat faaliyetlerini sekteye uğratması nedeniyle başta mutfak mobilyaları olmak üzere birçok alt üründe bölgeye yapılan ihracat açısından risk oluşturmaya devam etmektedir.

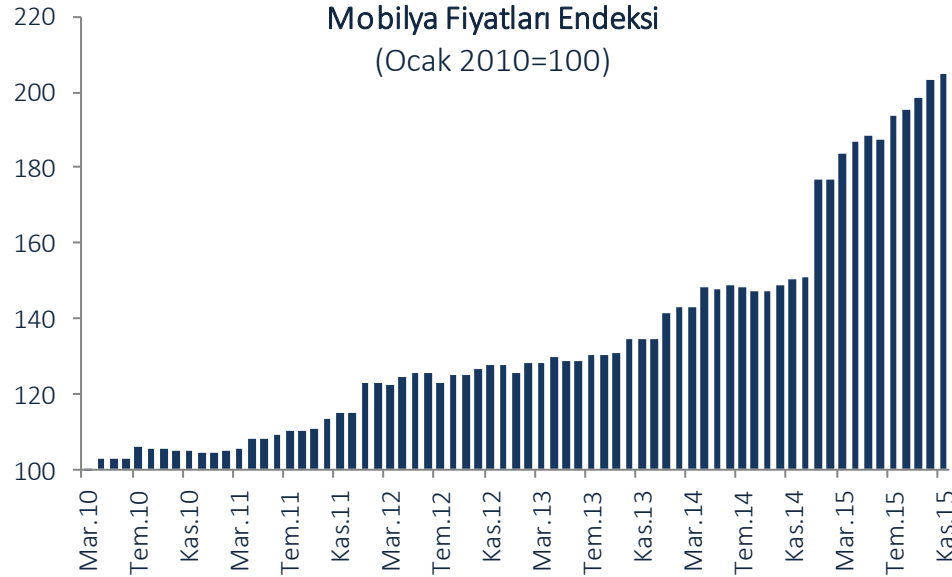
MOBİLYA SEKTÖRÜ / TALEP

Kaynak: MÜSİAD

- Mobilya talebini etkileyen faktörler arasında nüfus artışı, hanehalkı harcanabilir geliri, konut satışı ve ofis kullanımı öne çıkmaktadır.
- Yurt içinde tüketicilerin mobilya değişirme sıklığına ilişkin yapılan anketler tüketicilerin %85'inin 3 ile 10 yıl arasında mobilya değiştirdiğine işaret ederken, ilk 3 yılda mobilyasını değiştirenlerin oranı %5 olarak değerlendirilmektedir.
- Mobilya satın alma nedenine ilişkin yapılan ankette ise, yenileme amaçlı mobilya alımlarının ilk sırada olduğu görülmektedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / TALEP

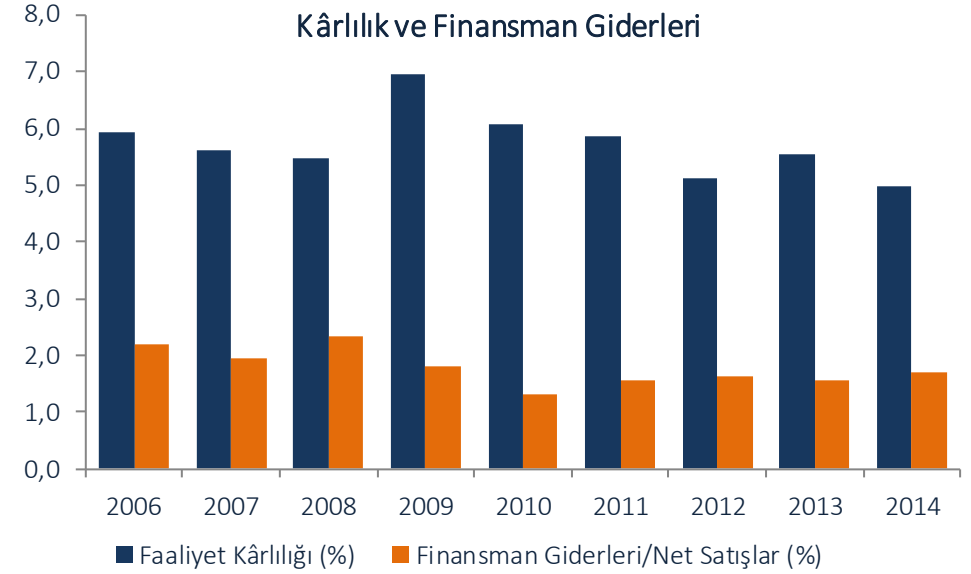
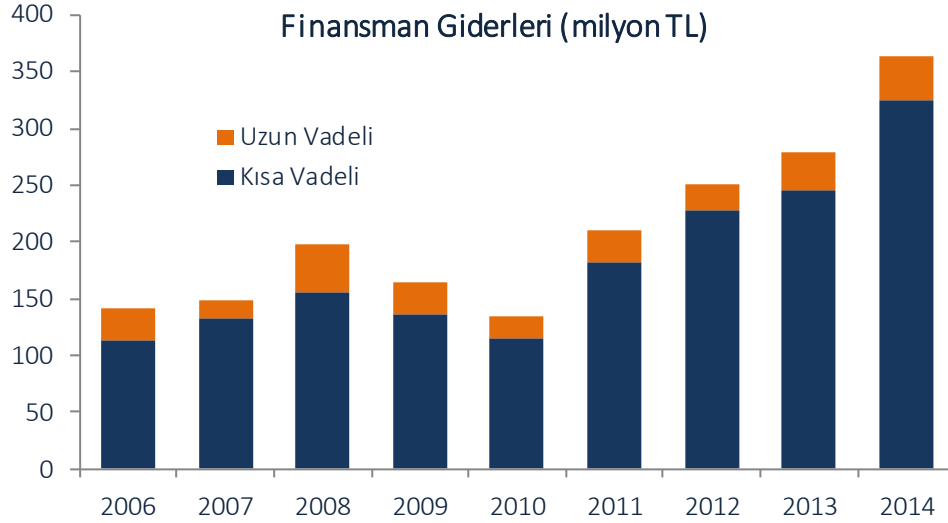
Kaynak: TÜİK, İAB Hesaplamaları

Ürün Bazında Yıllık Fiyat Değişimi (Kasım 2015)

Ürün	(%)
Tek Masa	114,5
Tek Sandalye	76,0
Yatak Odası Takımı	34,6
Yemek Odası Takımı	27,3
Sehpa	16,1
Oturma Odası Takımı	15,9
Yatak Bazası	11,1
Kanepe	9,7
Genç Odası Takımı	8,0

- 23 Mayıs 2015 tarihinde mobilya ithalatına %50 oranında ek gümrük vergisi getirilirken, söz konusu düzenlemenin gerçekleşeceği beklentisi 2015'in başından itibaren mobilyada tüketici fiyatlarının yükselmesine neden olmuştur. Gümrük vergisi üzerinden %18 oranında KDV alındığından toplam maliyet artışı %59 düzeyinde gerçekleşmiştir. Buna paralel olarak sadece ithal ürünlerde değil yerli ürünlerde de yüksek oranda fiyat artışına gidilmiştir.
- Mobilya fiyatları endeksinde Kasım 2015 itibarıyla bir önceki yılın aynı ayına göre ortalama artış oranı %36 düzeyinde gerçekleşirken, Ocak 2010 ile Kasım 2015 arasında ise mobilya enflasyonu %105 düzeyinde hesaplanmıştır.
- Ev mobilyaları alt segmenti başta olmak üzere mobilya sektöründe fiyat duyarlılığının düşük olduğu düşünülmektedir. Bunun bir sonucu olarak da işletmeler maliyet artışlarını fiyatlara yansıtma sıkıntısı yaşamamaktadırlar.

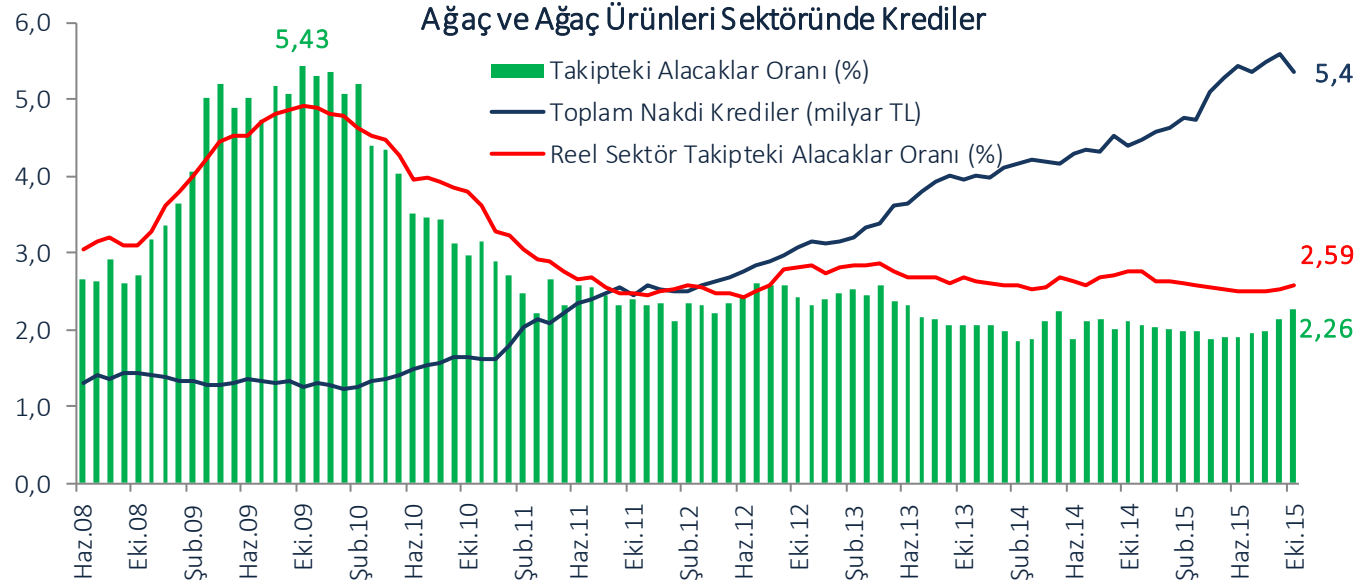
MOBİLYA SEKTÖRÜ / MALİ YAPI

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı Girişimci Bilgi Sistemi

- Sektörün finansal tabloları sürdürülebilirlik açısından oldukça olumlu bir görünüm çizmektedir. Sektörün aktiflerinin yıllar itibarıyla arttığı izlenirken, aktif kârlılığının da son 5 yılda %2 ile %3,7 arasında seyrettiği görülmektedir. Faaliyet kârlılığı ise en düşük değerini 2012 yılında %5,1 ile almıştır.
- Sektörün 2008 ve 2011 yıllarında kambiyo zararı ettiği izlenmiştir. Söz konusu yıllarda aktif ve öz sermaye kârlılıklarında aşağı yönlü hareket dikkat çekmektedir. 2015 yılında kurlarda izlenen hızlı yükseliş dikkate alındığında sektörün gelir tablosunda benzer bir görünümün oluşabileceği düşünülmektedir.
- Finansman giderlerinin net satışlara oranı son 6 yılda %1,3 ile %1,8 aralığında seyrederken söz konusu oranın istikrarlı görünümü sektör açısından olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Sektörün borçlanmasının kısa vadeli yapısı dikkate alındığında faiz oranlarındaki beklenen artışın söz konusu istikrarlı görünümü kısa vadede bozabileceği düşünülmektedir.
- Sektörde faaliyet gösteren küçük ölçekli işletmeler gerek riskli mali yapıları gerekse kayıt dışılığın bu segmentte yaygın olması nedeniyle finansmana erişimde sorun yaşamaktadırlar. Bu nedenle firmaların maliyetleri yükselirken, öz sermaye ile büyümeye çalışan işletmelerde işletme sermayesi açığı ortaya çıkmaktadır.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / SEKTÖRE KULLANDIRILAN KREDİLER

Kaynak: BDDK

- Küresel kriz ile birlikte diğer birçok sektörde olduğu gibi mobilya sektörünün dâhil olduğu ağaç ve ağaç ürünleri sektöründe de takipteki alacaklar oranı hızla yükselmiştir. Ancak, izleyen dönemde yurt içi talep koşullarındaki olumlu seyir sektörün hızlı toparlanmasına zemin hazırlamıştır.
- Sektörde takipteki alacaklar oranı Nisan 2015 itibarıyla %1,9'un altına inmiş ancak izleyen 6 ayda sürekli artan bir eğilim sergileyerek, Ekim 2015 itibarıyla %2,3 düzeyinde gerçekleşmiştir. Takipteki alacak oranının nispeten yüksek seyri sektör için yakından izlenmesi gereken bir husus olarak öne çıkmaktadır.

III. BAŞLICA SORUNLAR ve GÜNDEMDE YER ALAN GELİŞMELER

MOBİLYA SEKTÖRÜ / BAŞLICA SORUNLAR ve GÜNDEMDE YER ALAN GELİŞMELER

- **Kayıt dışı üretim:** Sektörde geleneksel yöntemlerle faaliyet gösteren bir çok işletme yer almakta olup bunların da önemli bölümü kayıt dışı üretim yapmaktadır. Sektörde kayıt dışı üretim gerçekleştiren işletmelerin oranının %50 seviyesinde olduğu tahmin edilmekle birlikte sektörün cirosu içinde kayıt dışı üretimin payının %15 seviyesinde olduğu düşünülmektedir. Kayıt dışılığın azaltılmasına yönelik olarak küçük işletmeleri daha verimli üretim araçlarıyla tek çatı altında toplamayı amaçlayan ortak atölye uygulaması devreye alınmaya çalışılmış ancak başarılı olunamamıştır.
- **Yan Sanayiinde Hammaddede Dışa Bağımlılık:** Mobilya üretiminde doğrudan kullanılan birçok ürünün yerli üretim tesislerinde üretiliyor olmasına karşın, söz konusu ürünlerin ithal girdi ile üretiliyor olması dolaylı olarak sektörün kurdaki dalgalanmalara karşı olan kırılganlığını artırmaktadır. Mobilya yan sanayiinde yıllık ortalama endüstriyel odun ihtiyacı 15 milyon m³ düzeyinde olup, bunun yaklaşık %40'ı ithal edilmektedir. Mobilya yan sanayiinde girdi olarak kullanılan sunta, kaplama, hırdavat gibi diğer malzemelerde de önemli oranlarda ithalat söz konusudur. Yatak üretiminde ise sünger ihtiyacının büyük bir bölümü ithalat yoluyla karşılanmaktadır.
- **Lojistik:** Türkiye'de üretilen mobilyaların %70'i yurt içinde satılmaktadır. Kabotaj ve demiryolu taşımacılığının yaygın olmaması nedeniyle taşıma yolu olarak karayolu kullanılmaktadır. İhraç edilen ürünlerin büyük bölümünün çevre ülkelere satılıyor olması nedeniyle ihracatın da önemli bir bölümü karayolu taşımacılığı ile gerçekleştirilmektedir. Taşıma modları içinde en yüksek maliyete sahip olan kara yolu taşımacılığı sektörde maliyetleri artıran bir etmen olmaktadır. Mobilyaların demonte durumda olsa dahi geniş yer kaplıyor olması sektörün taşıma maliyetlerini artırarak uzak ülkelere ihracat yapılmasını engellemektedir.
- **Öz sermaye yetersizliği ve finansman ihtiyacı:** Sektörde faaliyet gösteren firmaların küçük çaplı olması nedeniyle kredibilitesi yetersiz kalmakta ve finansman maliyetleri yükselmektedir. Bunun yanı sıra kayıt dışı çalışan işletmelerde finansman ihtiyacı öz sermaye ile karşılanmaya çalışıldığından işletme sermayesi açığı meydana gelmektedir. Sermayenin yeterli olmaması çoğu zaman büyümeyi engellerken, işletmenin yenilenme ihtiyaçlarının karşılanamamasına ve verimsiz üretim ortamının yaşanmasına neden olmaktadır.
- **Pazarlama, markalaşma ve tasarım:** Son yıllarda markalaşma ve pazarlama konusunda önemli yol kat eden sektörde, en önemli sorun olarak tasarım eksikliği gelmektedir. Üretimin büyük bölümünün geleneksel motifleri tercih eden yurt içi pazarına satılması da tasarım konusunda işletmelerin yatırıma yönelmesinin önünde engel teşkil etmektedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / BAŞLICA SORUNLAR ve GÜNDEMDE YER ALAN GELİŞMELER

- **Maliyet artırıcı kamusal yükler:** Mobilya ürünlerinin dayanıklı tüketim malları kategorisine girmesi nedeniyle %18 oranında KDV uygulanmaktadır. Sektörün girdilerinde önemli paya sahip olan ağaç ürünlerine de %18 KDV uygulanmaktadır. Ağaçlandırma fonu, bakanlık fonu gibi ek maliyetlerle ağaç ürünleri üzerindeki vergi yükü %28 düzeyine yaklaşmaktadır. Bunlara ek olarak mobilya imalatı sektörü riskli sektör sayıldığından sorumluluk sigorta primleri de yüksek seyretmektedir. Tüm bu ek maliyet kalemleri sektörün üretim maliyetini artıran etmenler olurken, sektörde kayıt dışı üretim buna bağlı olarak yüksek seyretmektedir.
- **İthal ürünlerde ek gümrük vergisi uygulaması:** 23 Mayıs 2015 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanan karar ile birlikte 94.01, 94.02, 94.3 ve 94.04 GTIP kodlu tüketim ürünlerinde %50 oranında ek gümrük vergisi uygulanmaya başlanmıştır. Tüketici ürünlerinin dışında ara malı ithalatında da %25 ek gümrük vergisi getirilmiştir. Karar ile birlikte düşük maliyet ile üretim gerçekleştiren ülkelerin oluşturduğu haksız rekabet ortamı giderilmeye çalışılmıştır. Öte yandan, söz konusu karar AB ve EFTA üyesi ülkeleri, İsrail, Fas, Makedonya, Tunus, Mısır, Gürcistan, Arnavutluk, Ürdün, Şili, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Güney Kore ve Morityus’u kapsamamaktadır.
İthalatı önlemeye yönelik alınan karar tüketici ürünlerinde fiyatların önemli oranlarda artmasına neden olmuştur. Büro ve mağaza mobilyaları imalatı dışında doğrudan ithal girdi kullanımına bağımlı olmayan sektör tarafında ise ithalata ek vergi uygulaması olumlu karşılanmıştır. Öte yandan, Uzak Doğu’dan modüler mobilya ithal ederek perakende satış yapan işletmeler ile ithal girdi ihtiyacı yüksek olan büro ve mağaza mobilyaları üretimi yapan işletmelerin ek vergi uygulamasından olumsuz etkilendiklerini düşünüyoruz. Nitekim, ofis mobilyalarında yıllık fiyat artışının %70’in üzerinde olduğu ve sektörde satışların durgun olduğu ifade edilmektedir.
- **Mobilya satışından taksit uygulaması:** Kasım 2015’te yapılan düzenleme ile kredi kartı ile mobilya alımlarında taksit üst sınırı 9’dan 12’ye çıkarılmıştır. Mobilya sektöründe toplam satışların kredi kartına taksitle satışlara oranının %60 düzeyinde olması nedeniyle söz konusu düzenlemenin satışları artırıcı etkisinin olacağı düşünülmektedir.

MOBİLYA SEKTÖRÜ / ONUNCU KALKINMA PLANI

Onuncu Kalkınma Planı Çerçevesinde Mobilya Sektörü Tahminleri				
	2014	2018	2023 Hedefi	2014-2018
	milyar USD			Ortalama Artış (%)
Üretim	7,2	12,0	22,1	13,0
İhracat*	2,4	4,3	8,6	15,0
İthalat*	1,2	2,0	3,7	13,0
Yurt İçi Talep	6,0	9,4	16,6	12,0

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

* GTIP 94.01, 94.02, 94.03 ve 94.04 kodlu ürünlerin toplamıdır.

- Kalkınma Bakanlığı tarafından yayımlanan Onuncu Kalkınma Planı'nda mobilya sektörüne ilişkin tahminlere yer verilmiştir. Buna göre, sektörün üretiminin yıllık %13 oranında artacağı öngörüldürken, ihracatının %15, ithalatının ise %13 oranında yükseleceği tahmin edilmiştir.
- Planda, tahminlerde belirlenen rakamlara ulaşmak ve sektörü 2023 yılında hedeflenen düzeye çıkarmak için sektörün sorunlarına göndermelerde bulunulmuş ve çözüm için atılacak adımlar listelenmiştir:
 - ◊ Gerek verimliliği artırmak, gerekse haksız rekabetin önüne geçmek amacıyla kayıt dışı oranının minimum düzeye çekilmesi.
 - ◊ Tasarım ve AR-GE çalışmalarının artırılması için üniversitelerle işbirliğine gidilmesi ve eğitimin üniversite düzeyine taşınması.
 - ◊ Türk kimliğini ön plana çıkaracak şekilde markalaşma ve pazarlama faaliyetleri yürütülmesi.
 - ◊ Hammadde ve yarı mamul ihtiyacının yurt içinden karşılanması için gerekli tedbirlerin alınması.
 - ◊ Sektörde KDV oranlarının ve sigorta primlerinin düşürülmesi.

IV. GENEL DEĞERLENDİRME

MOBİLYA SEKTÖRÜ / GENEL DEĞERLENDİRME

- İstihdam yaratma kapasite açısından Türkiye'nin en önemli sektörlerinden olan mobilya sektörü yurt genelinde faaliyet göstermekle birlikte, bölgesel kümelenmenin en fazla yaşandığı sektörlerden biridir. Mobilya üretimi yıllar içinde Kayseri, Ankara ve İstanbul'da yoğunlaşmış, buna bağlı olarak da sektöre girdi sağlayan mobilya yan sanayii de bu şehirlerde yatırımlarda bulunmuştur.
- Teknoloji ve sermaye kullanımının düşük olduğu sektörde son yıllarda tasarım ürünlerine olan talebin artması yüksek teknoloji makinaların sektörde kullanılmaya başlamasına neden olmuştur. Önümüzdeki yıllarda tasarım ürünlerine ve fonksiyonel ürünlere olan talebin artacağı düşünüldüğünde sektörde sermaye yoğun yapıya sahip işletmelerin öne çıkabileceği düşünülmektedir. Halihazırda Uzak Doğu'lu üreticilerle rekabet etmekte zorlanan sektörde makineleşmenin yaygınlaşmasının sektörün rekabet gücünü olumlu etkilemesi bekleniyor
- 2001 ve sonrasında ekonomik ve sosyal alanda yaşanan iyileşmeler, konut sektöründeki ve konut projelerindeki hızlı artış, ofis kullanımının yaygınlaşması sadece mobilyaya olan talebi artırmamış, aynı zamanda da modern ve fonksiyonel mobilyaya olan talebin de gelişmesine yardımcı olmuştur.
- Sektörün faaliyet kârlılığının yıllar itibarıyla belli bir düzeyi koruduğu görülmektedir. İç talebin dengeli seyrinin bu duruma destek sağladığı bilirse de sektörün küresel kriz sonrası pazar çeşitlendirmesi konusundaki başarısı sektörün sürdürülebilirliği açısından önemli olmuştur. Kârlılıkta görülen istikrarlı yapı diğer imalat sektörleriyle kıyaslandığında mobilya sektörünü bir adım öne çıkarmaktadır. Öte yandan, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerde finansmana erişim konusundaki sıkıntılar, ekonomik dalgalanma dönemlerinde söz konusu şirketleri risk altında bırakmaktadır.
- Endüstriyel odun başta olmak üzere mobilya yan sanayiinde hammadde kullanımında ithalata bağımlılık, mobilya sektörünün kurda yaşanan gelişmelere karşı kırılganlığını artırmaktadır. Nihai ürünlerde maliyet artışlarının fiyatlara yansıtılmasında nispeten sorun yaşanmazken, yan sanayiinde fiyat esnekliğinin sınırlı olduğunu tahmin ediyoruz. Kurda yukarı yönlü yaşanan hareketlerin kalıcı olması halinde mobilya sektörü genelinde maliyetlerin artması öngörülürken, sektörün söz konusu maliyet artışını fiyatlara yansıtma kabiliyetinin önümüzdeki dönemde sektörün büyüme oranlarını önemli ölçüde etkilemesi bekliyoruz.
- Sektör ihrac pazarlarında karşılaşılabileceği sorunların yaratacağı kaybı iç talep ile telafi edebilecek esnekliğe sahiptir. Çevre ülkelerle yaşanabilecek sorunlar sektörün ihracatını olumsuz etkilese dahi, yurt içi talep koşullarında bir kötüleşme olmadığı müddetçe sektörün satış güclüğü çekmeyeceği düşünülmektedir.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.